

Poslanec dr. Rybař je, zahvalivši se za napitnico, rekel, da se precenjujejo zasluge Tržačanov. Zaslomba slovenstva v Trstu je okolica. Če ostane ta, kar je bila stoletja, in če Bog da, se tudi ohrani, potem je bodočnost zagotovljena. Mesto ima italijansko lice in italijanski zastop in to je vzrok, da učiteljstvo v Trstu ni bilo oficijalno sprejeto. Ako ostane okolica slovenska in ako dobe Slovenci v mestu slovenskih šol, potem pride morda tudi čas, ko bo slovenske učitelje pozdravil tudi tržaški župan. Ako se ohrani Slovenstvu, kar se v Trstu rodi, potem dobi Trst sčasoma tudi drugačno lice. Kazal se bo kot mešano mesto (Živahno pritrjevanje) in morda bo kdaj celo slovenski. Nam — je nadaljeval govornik — se večkrat očita, da ne kažemo barve. Do neke meje je to res — mi nismo ne črni ne rudeči, imamo celo več barv (Razni medklici), to so barve slovenske trobojnice. Za zmago slovenske trobojnice se bomo možato borili, zanjo, če treba, tudi umrjemo. Govornik se je zahvalil učiteljstvu, da je sprejelo resolucijo za slovensko šolo v Trstu ter v imenu tržaških in okoličanskih Slovencev napil „Zavezi.“ (Živahno pritrjevanje.)

Posl. dr. Tavčar — pozdravljen z burnim ploskanjem in klici: „Živio dr. Tavčar“ — je dejal, da jemlje z zadovoljstvom na znanje izjavo dr. Rybařa, da se tržaški Slovenci bore za zmago slovenske trobojnice in pristavil, da se na slovenski trobojnici nahaja pač rudeča barva, ne pa tudi črna. (Živahno odobravanje). Nadučitelj g. Kosovel se je spominjal častnih članov „Zaveze.“ To ni nikaka zasluga, da prihajajo častni člani na „Zavezino“ zborovanje, vsaj govornik prihaja z velikim zadoščenjem na ta zborovanja, ker ima vsikdar občutek, da so zborovanja učiteljev kakor nekaka revija, pri kateri se kaže moč armade. Mislim — je nadaljeval govornik — da prav tolmačim nastope učiteljstva, namreč kot protest proti časom hlapčevanja. Najnižji narodi so tisti, ki ne znajo ceniti učiteljstva. (Burno pritrjevanje). V tistih časih je bil učitelj kakor kak boljši godec, narod pa se je nahajal na najnižji stopinji omike. Ti časi so minuli. Zmagalo je prepričanje, da, ako slovenski narod kak stan potrebuje, je to učiteljski stan. Ako iz slovenskega naroda ne izženemo analfabetstva, ako bo spadala večina naroda k analfabetom, potem smo izgubljeni. V tem tiči nevarnost prizadevanja izpodnesti sedanjo šolo. Kot član deželnega odbora in deželnega šolskega sveta vem, kako se trudijo nasprotniki, da bi potisnili učiteljstvo nazaj na tisto stopnjo, na kateri je bilo nekdanj. Reakcionarstvo je tisto, kar vam in nam najbolj škoduje. (Burno pritrjevanje). Šele od tedaj, ko se je mogla naša stranka razviti, je mogoče, zavračati reakcionarstvo. In le ako bo napredna stranka v srčni in tesni zvezi z učiteljstvom, se bo moglo zadrževati reakcijo. Jaz stojim na drugem stališču, kakor visokočastiti gosp. dr. Rybař. Časi so resni, tako resni, da se mora vsak odločiti ali na to ali na drugo stran. Tudi učitelj ne sme kakor trhlen les plavati v sredi, biti v dvomu, kam spada, stopiti mora na eno stran (Burno odobravanje). Klerikalna stranka smatra učiteljstvo za balast, ki naj se čim prej odvrže. Ta stranka smatra učiteljstvo za nepotrebno in stoji na barbarskem stališču, da pride najprej v nebesa tisti, ki ne zna brati in ne pisati. Zveza med napredno stranko in učiteljstvom je tisti jez, ki zadržuje klerikalizem. Govornik dvigne svojo čašo na to zvezo, ki naj bi prospevala in se utrjevala na občno korist. (Navdušeno odobravanje in ploskanje ter klicanje: „Živio dr. Tavčar!“)

Z govorom gosp. dr. Iv. Tavčarja je bil oficijalni del banketa končan. Na to nam je pa naslikal g. Št. Ferluga

v šaljivem govoru razne „križe“, koje nosi človeštvo. Govornik nam je obljubil, da bo razstavil te „križe“ v podlistku Učit. Tovariša.

Dopisi.

Kranjsko.

Iz radovljiškega okraja. (Uradna učiteljska konferenca radovljiškega okraja dne 23. julija 1902 na Bledu.)

V lepi, novi šolski stavbi zbrali smo se vsi učitelji in učiteljice tega okraja, kjer smo takoj opazili strogi red, natančnost in snažnost. Zavidanja so vredni gg. vzgojitelji(ce), poučujoči v zračnih, velikih dvoranah na solčni legi, s prekrasnim razgledom na „kinč nebeški“, v ozadju pa naše divne gore s svojimi v nebo kipečimi snežniki.

Tu tedaj nas pozdravi g. c. kr. nadzornik, ravnatelj A. Žumer prav prisrčno in otvori konferenco. Da učenci(ke) ne čakajo predolgo, je takoj 3. točka dnevnega reda „metodična obravnava sestavka „Toplomer“ iz III. berila po formalnih stopnjah“.

Podrobno osnovo k tej obravnavi izdelala je vsaka učna oseba, katera v tem šolskem letu v vsakdanji šoli poučuje po III. berilu in jo je poslala po šolskem vodstvu do 5. julija okr. šolskemu nadzorniku, popolnoma pa je izdelal poročilo ter pri konferenci podal praktično učno sliko v svojem razredu g. učitelj Vinko Novak iz Bleda. Zvršil je snov jako povoljno. Risal in eksperimental je pred učenci, da so lahko sledili pouku o toplomeru. Le nekaj nebitvenih in malenkostnih slovničnih napak ozir. germanizmov je rabil ter nekaj nedoločno pokazal ozir. risal, kar pa splošnega utisa ni pokvarilo. Pri vprašanju: Zakaj rabimo toplomer? bi moral učitelj tudi kaj povedati, ne le vporabljeni deduktivne ali analitične metode, ampak tu bi bila na mestu sintetična metoda, da bi učenci kaj več izvedeli. G. učitelju Novaku se je izrekla za predavanje zaslužena zahvala. Ko so se odstranili učenci, je g. nadzornik oprostil voditelja c. kr. okraj. glavarstva g. komisarja Schitnika odsotnost, kateri vse učiteljstvo okraja pozdravlja.

G. nadzornik si izbere namestnika g. nadučitelja Jos. Žirovnika. Zapisnikarja sta izvoljena gospodična Zajec in g. Salberger, overovatelja istega pa gg. Guštin in Rant, vsi iz Jesenic.

Naznanijo se izpremembe učiteljev, kraj. šol. nadzornikov, razpisi oblastnj in opazke g. nadzornika. Opazke g. nadzornika so bile, zlasti glede posameznih predmetov, prav poučne in marsikdo si je prilastil zmo, katerega bode vporabljal pri prihodnjem pouku.

Pri točki dnevnega reda „izbor učnih knjig za 1903“, pripomni g. nadzornik, da naj se vpelje pri pouku nemškega jezika za poskušnjo na čveterorazrednicah Bezjak-Schreinerjeva knjiga.

V knjižnični odbor so bili voljeni stari odborniki, le namesto g. Stiasny-ja je voljen g. K. Matajec iz Radovljice. Stalni odbor ostane stari. Kot delegatje za deželno konferenco bili so izvoljeni gdč. učiteljica M. Razingar iz Radovljice in g. Fr. Rus, naduč. z Bleda ter g. V. Zavrl, naduč. iz Begunj.

Upamo, da bodo nevstrašeno zastopali učiteljske težnje.

Končno se spominja g. nadzornik zaščitnika in pospešitelja vsega šolstva in učiteljstva Njega Veličanstva

presvetlega vladarja našega cesarja Franca Jožefa I. ter mu zakličemo trikratni „slava“, kar učiteljstvo še nedomesti s cesarsko pesmijo.

Po končanem zborovanju se predsednikov namestnik g. Žirovnik zahvali gospodu nadzorniku za izbornu nepristransko vodstvo in obilo navodil k vspešnemu pouku za prih. leto.

Po konferenci smo izborni in po nizki ceni obedovali v znani gostilni g. župana bleškega J. Peternel-a.

Iz Kroepe. (Jubilej šolskega prijatelja.) Že zadnjič sem omenil, da je letošnje leto štirideseto, odkar krajni šolski nadzornik g. Karol Pibrovce nadzoruje tukajšnjo ljudsko šolo in deli ob koncu leta pridnim učencem (kam) premije v podobi kron, katere so v trak cesarskih barv zašite in se pripno kot odlikovanje odličnim učencem na prsi, predno dobe šolska spričevala koncem šolskega leta. Tudi letošnje leto o priliki štiridesetletnice je pripel mnogim odličnim učencem „medalje“. Pa ne samo to, tudi vse učence je povabil popoldne na južino v gostilniški vrt pri Jarmu, kjer je vsak dobil štruklje, krofe in malo vina z vodo. Učencem naredile so se originalne kape iz barvastega papirja, učenkam pa male čepice. Tako uniformirana šolska armada z zastavonošem na čelu in trobentačem ob strani je šla s šolskega dvorišča po trgu v omenjeni vrt. Da je vse občudovalo in zvedavo gledalo mladostno šolsko vojsko in se spominjalo mladostnih šolskih let — je umevno. Dospevši na „Jarmov vrt“, pozdravi učenka v belem krilu gospoda jubilanta ter mu izroči krasen šopek ob navdušenih „živio“-klicih iz mladih grl. Na vrtu so učenci proizvajali razne igre, strelne vaje z žogo v žrela — odprta usta divjega moža in žene, katera je g. akad. slikar Peter Žmitek nalašč za tukajšnjo šolsko armado naslikati blagovolil. Kadar sta mož ali žena požrla žogo, je dobil učenec desetico, mož pa je še vedno požrešno zijal. Tako se je mladež na različne načine zabavala in prepevala do mraka ter odšla vesela in zadovoljna domov. Tudi več prijateljev šolske mladine je bilo navzočih, katere je in učitelje povabil na večerjo in prijateljski zabaven večer.

Sklepajoč, kličem v imenu vseh, Bog daj vsem šolam sličnega nadzornika, njemu pa dodeli, da bi dočakal in praznoval 50- in 60-letnico šolskega nadzorstva in delil premije in veselje šolski mladini. Bog ga živi!

Štajersko.

Iz Ptujске okolice. V številki 28. „Učiteljskega Tovariša“ z dne 1. vinotoka 1902 je poročal nekdo o letošnji okrajni učiteljski konferenci za ptujski okraj, ki se je vršila dne 3. kimovca t. l. v okoliški šoli ptujski, med drugim tudi naslednje: „Sedaj pa je prišla tudi jako važna točka dnevnega reda na vrsto, namreč: Preosnovna prizadevanja v računskem pouku na naših ljudskih šolah. O tej točki pa je referiral gosp. Kaukler. Tudi ta govornik je kaj spretno in dobro rešil svojo nalogo. Izkazalo se pa je, da to vprašanje še ni zrelo za sklepanje, da bi se uvedle novejšje računice na naših šolah.“ Iz več kakor dvajsetletne izkušnje mi je dovolj znano, da se vežejo včasih tudi otrobi pri okrajnih učiteljskih konferencah, samo javnost ni zmerom tako srečna, da bi po spretnih poročevalcih izvedela vse take dogodke. Ker se je mudilo dopisniku tako zelo, razbohnati širšemu občinstvu, da se je izkazalo vprašanje o uvedbi novih Računic na naših šolah za zdaj kot nezrelo, bi utegnil marsikdo misliti, da sem jaz kot poročevalec s svojimi izvajanji in tezami pripomogel k temu kaj modremu sklepu! Poskrbel sem precej sporazumno z g. c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom, da

izide moje 53 strani obsežno poročilo v kratkem v tisku, iz katerega bo lahko videl vsak učitelj, ozir. učiteljica ormoškega, ptujskega in rogaškega okraja, da sem odločen za govornik novih Računic, iskreno želeč, da se Kraus in Habernalove in Črnivčeve Računice prej ko mogoče uvedejo v slovenske ljudske šole! Vse v poročilu navedene teze, ki povdarjajo in naštevajo zgolj prednosti in vrline novih Računic, so bile sprejete vzklikoma, presenetilo pa me je in še zdaj mi je nerazumevno, zakaj moji predlogi niso našli milosti, zakaj se smatra vprašanje o takojšnji uvedbi vsaj v nekaterih šolah kot nezrelo, kot poskus? — dvomljiv. Nove Računice je odobrilo vis. c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje; sestavili so jih učiteljski in profesorji in vadniški učitelji; Ivan Naglove se že izvestno rabijo nad petnajst let v šolah po sudetskih deželah; Jožef Gaubyjeva je uvedena že skozi pet let skoro na vseh mestnih in tržkih ljudskih šolah po Štajerskem; petero Kraus in Habernalovih Računic je že leta 1900 izpodrinilo Močnikove Računice iz dunajskih in nižjeavstrijskih ljudskih šol; A. Črnivčeva I. in II. Računica in Karol Strengova I. Računica so bile tudi za šolsko rabo odobrene od vis. c. kr. ministrstva za uk in bogočastje, razun tega je vse tri izdala c. kr. založila šolskih knjig na Dunaju! Že povodom učiteljske konference dne 7. septembra leta 1901 sem opozarjal zbrano učiteljstvo ptujskega okraja na izborne in vseskozi praktično sestavljene Kraus in Habernalove Računice, priporočal, naj začno učitelji prvih razredov takoj poučevati s pomočjo I. Kraus in Habernalove Računice; za srednjo in višjo stopnjo pa sem svetoval, naj učitelji izkoriščajo in uporabljajo v polni meri pri razlaganju novih operacij izvrstne metodične migljaje Kraus in Habernalovih Računic; in pri mesečnih zborovanjih učiteljskega društva slišal sem večkrat laskavo hvalo o navedenih Računicah; a zdaj, ko je bilo treba storiti resen sklep in krepak korak naprej, je bilo vse glede Črnivčevih kakor Kraus in Habernalovih Računic enoglasnega mnenja, da se odloži definitivno sklepanje o uvedbi v nekatere šole na poznejše čase! Ker sem bil po dopisu takorekoč izzvan, štejem si v obrambo svoje osebne časti v dolžnost, izjaviti slovesno in odločno, da mi tako postopanje nič kaj ne imponuje, ampak je jasna in glasna priča o nazadnjaškem duhu, ki žalibog, veje med učiteljstvom!

Ivan Kaukler

naučitelj in poročevalec.

V zadevi Krivčevega spomenika.

Slavni gospod dohtar Jona!

Prečitavši Vaš dopis v „Učit. Tovariša“ 27. številki, mislil sem: „Slovenski svet, ti si krasan.“ Množici učiteljev mariborske okolice molite šopek cvetlic pod nos. Navezali ste v šopek: Slovenstva propad, zmedenost pojmov, pogin samostalnosti, narodno impotenco, nečut za samobrambo, zakrkne-nost pravnega čuta, nespoštovanje pokojnikove volje, preziranje pokojnikove želje, neznanje pravnih zadev, slepoto Slovenije sinov. Šopek ste povezali z nezaupnico mariborskim pedagogom in njihovim učencem.

Dovolite, g. dohtar, da določim nabrane cvetlice po vonju. „Zmedenost pojmov“ duhti od daleč po človeških nepopolnostih in ni vezana na podnebje. „Slovenije propad“ mi je že dolgo zoprno, bodisi na plesišču ali na pokopališču. Drugim ugaja ta cvetlica radi sadu. „Samostalnost“ ima penetrantno-eteričen duh; korenine so debele, stebelce pa slabo, drži ga po koncu le vzduh. „Narodna impotenca“ je nadležna kakor vse impotence. Ne raste povsod; nahaja se

v mariborski okolici, vendar ljubi južna tla in mirno okolico. Cvetnih delov seveda nima, sok je zaseden in duhti po žganju. „Samobramba“ diši prav prijetno po gibčnosti duha ali po sitnosti pesti. Vsak človek ljubi to cvetlico; lastnikovemu nosu diši, tujemu nosu pa smrdi. Sociologi trdijo, da ni varno udati se preveč zapeljivemu vonju. „Pravni čut“ dela človeku največ prijetnosti, pa tudi v družbi „Samobrambe“ največ skrbi. Ob cvetu diši po vlnudnosti, ob plodnici po sovraštvi in mržnji sad je bodičasta glavica, ki raztrosi semena kje bodi. V njegov cvet hodimo iskat strdi, a najti je ni.

Pokojnega tovariša Kriveca želje in volja ne cvetejo več na vrtu človeštva. Njegova materija je prhnela in smrt je prihitela. Občeval sem z rajnim Krivecem v zadnjih mesecih njegovega življenja ter gledal njegov propad; strmel sem na nečimernosti človeka ter se udal neizprosni usodi. Iz ust dragega mi znanca slišal sem večkrat željo, ozdraviti se zopet in delati na novo. V resnem svojem položaju reva ni mislil na grobni spomenik, ne na njegov napis: takega cinizma Krivec ni poznal. Gledal je večnosti v obraz in bilo mu je malenkostno, kar se zdravemu dozdeva važno. Ne vem si pojasniti, zakaj bi napis na Krivčevem spomeniku ne smel biti slovenski? Ne vem si pojasniti, komu bi škodoval nemški napis? Bodite prepričani g. dohtar, da Vas mariborski učitelji nimamo za privilegirane sentimentalista, da smo tudi ljudje s pietetnim čutom do umrlih in da želimo Krivecu spomenik z napisom, katerega zagovarjate Vi. Kot predsednik in voditelj zborovanja o priliki uč. izleta v Slivnico sem na koncu razgovora o dotičnem napisu izjavil, da ima marib. uč. društvo nabrati le denarni primankljaj za spomenik, a da se vse drugo v tej zadevi prepusti ptujskemu učit. društvu, ozir. g. tov. Podobniku. To izjavo so vzeli zborovalci na znanje, toda zapisnikar je ni omenil v dotičnem poročilu. Pritegnem Vam tudi rad, da si mednarodnega napisa na spomeniku ne morete misliti, saj menda tudi volapüka in hieroglifov ne pozna, med tem ko še nemščino lomiva. Napisi na spomenik ali tudi pri gostilnah niso merilo za „narodno potenco“ dotičnih pokojnikov ali lastnikov.

Torej: „Sit modus in rebus.“

Zdi se mi, cenjeni g. dohtar, da niste navezali v šopek dišečih cvetic, ampak le človeških zmot. Ni li zmot, da ste brezobzirni proti možem, ki delajo marljivo na polju človeštva, ki žive za prosveto slovenskega naroda, a midva iščeva rodoljuba na pokopališču v nemškem Gradcu? O saneta simplicitas! Kje sta pesimizem in optimizem, iluzija, vara in resnica? „Vesolni svet je velika zmot“ trdi pisimist; „Sedanji svet je najboljši svet“ trdi optimist; nihilist pravi: „Sveta sploh ni.“ V tej zmedenosti pojmov sva midva junaka, našla sva resnico. Vi jo držite pri zakrinski glavi, a jaz stojim na polzku repu. Lepa domišljija tvori lepo sliko, kaj ne gosp. dohtar?. Mati Slovenija plaka ob nagrobnih spomenikih v Gradcu in ob slepoti svojih sinov, pa vesela bo v trenutku, ko bo zapazila na robu propada „Slovenstva“ dohtarja Jono z vihrajočo zastavo: „Mrličiči so naši, bodo si v nebesih, v peklu ali v vicah“ „Mrličiči nimajo volje ne želje“ „γωδὶ σε χότρον“ bom rekel jaz in Slovenija bo hirala. Čudna domišljija, vir poezije v prozaičnem življenju! Pri nas mariborskih učiteljih je bojznost, Vi pa branite umrle, ki mirno spi in niti imena ne daste svojemu dopisu. Dragi g. dohtar! Bojimo se le sebe, ne fantomov, nam do pike enakih. Glejte, če nisem tudi dohtar vsch ved! Boga se bojim (teolog), pravice ne vidim (jurist), resnice ne najdem (filozof), pamet nudim zoper trmo (mediciner), v očeh drugih pa sem trmast le jaz. Vi menda mislite

tako: ko bi nepristranski mineralog ocenil najina dopisa, bi rekel: „Dohtarja Jone dopis je zlato, Požegarjev dopis je žveplo.“ Vidite, da sem nekoliko tudi psiholog, ki tudi ni brez zmedenih pojmov.

Vsled tega pojasnila je epobalna Krivčeva zadeva dognana, spomenik postavljen z napisom: Sic transit gloria mundi,“ mati Slovenija potolažena, njeni sinovi zopet vidijo, mariborski pedagogi so zopet na pravi poti.

Končno bodeva predlagala to le:

1.) Učiteljsčnikom je pri pouku literature dotičnega naroda povedati, da so napisi na grobnih spomenikih in na drugih krajih važni budilci rodoljuba.

2.) Učitelji imajo vsaj eno uro pred smrtjo določiti, v katerem jeziku je napisati faktum smrti na njih spomenik.

3.) Spomenike in napise priskrbeti imajo rodoljubi z nezmedenimi pojmovi.

Vi, gospod dohtar, utemeljite predloge po pravnih določbah, jaz jih bodem podpiral z vso avtoriteto poboljšane sinu matere Slovenije.

Prijatelj moj, blazniški zdravnik, mi je nekoč rekel: „V občevanju z blaznimi je težko ločiti blaznika od sebe.“ Pri nama bo lajše spoznati, da ste vendar Vi na pravi poti. Bog ve! Dohtarjem prava ne podajem rad desnice, ne bilo bi umestno, še manj varno. Poslovim se torej s „poljskim molkom“ in ostanem

Vaš tihi občudovalec

Požegar,

tač. predsednik uč. dr. marib. okolice.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

iz Ljubljane. Občni zbor „Društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem“ se je vršil 11. kimovca 1902. v zbornici II. mestne šestrazredne deške ljudske šole na Cojzovi cesti.

Podpredsednik Jakob Dimnik otvori mesto zadržanega predsednika občni zbor s prisrčnim pozdravom ter z zahvalo navzočnikom, ki so se zbrali v tolikem številu.

Tajnik g. Kecejelj je poročal za l. 1900/1. in 1901/2. približno tako-le: Veleslavni zbor! Predlanski občni zbor je bil 20. kimovca v teh prostorih. V društveno vodstvo so bili izvoljeni: Juraj Režek (predsednik), Jakob Dimnik (podpredsednik), Jožef Cepuder (blagajnik), Alojzij Kecejelj (tajnik), Jakob Furlan, Anton Javoršek, Luka Jelene, Avgust Kleč in Janko Žirovnik (odborniki). Preglednikom računov so bili izbrani: Frančišek Bahovec, Maks Josin in Frančišek Schiffrer. Vsled nesklepčnosti na dan 19. septembra 1901. sklicanega občnega zbora je ostal v zmislu 24. § društvenih pravil tudi za leto 1901/2 zgoraj navedeni odbor.

Dospele vloge so se reševale deloma upravnim potom, deloma potom okrožnic ali pa v sejah. Seje so bile 20. kimovca, 28. grudna 1900; 28. sušca, 11. malega srpana, 19. kimovca, 23. grudna 1901.; 26. sušca in 10. malega srpana 1902.

Tekom obeh društvenih let je pristopilo 7 udov, izstopila pa sta dva.

Dne 15. vel. travna 1901. je umrl vpokojeni nadučitelj Ivan E. Borštnik, dne 11. kimovca pa nadučitelj Anton Ozimek. Pokojnika sta bila od ustanovitve pa do svoje smrti člana našega društva. Ivan Borštnik je bil 40 let tudi društveni odbornik. Vso dobo se je pridno ndeleževal odborovih sej ter občnih zborov, in je ves ta čas vstrajno in požrtvovalno deloval v prosep vdovskega društva. V Bogu počivajoči je bil blagega srca in dobrih rok; bil je vsakemu ljub kolega. Mož lepih lastnosti je mnogo prezgodaj ostavil do zopetnega neločljivega združenja svoje najdražje in nas tovariše, zapustivši,